

1. *Аринштейн Л. М.* Комментарии. Глоссарий // Бернс Роберт. Стихотворения: Сборник / Сост. И. М. Левидова. На англ. и русск. яз. – Москва, 1982. – С. 559–697. 2. *Барт П.* Избранные работы: Семиотика. Поэтика / Пер. с фр. / Сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. – Москва, 1989. – 616 с. 3. *Мусик В.* Захід і Схід: Переклади. – Київ, 1990. – 543 с. 4. *Радчук В.* Протей чи Янус? (Про різновиди перекладу) // Всесвіт. – 2004. – № 7–8. – С. 168–177. 5. Burns, Robert // Encyclopedia Americana. International Edition. In 30 vol. Vol. 5. – Danbury, 1972. – P. 20–22. 6. Burns, Robert // The New Encyclopaedia Britannica. 15th ed. Micropaedia. – Vol. 2. – The University of Chicago, 1993. – P. 662–664. 7. Burns, R. The Complete Poetical Works / Edited by Dr. J. A. Mackay. – Alloway Publishing Ltd, 2005. – 640 p. 8. Burns, R. To A Mouse // www.worldburnsclub.com/poems/translations. 9. Catford, J. C. A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Applied Linguistics. – London, New York, Toronto, 1974. – 104 p. 10. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge University Press, 2001. – 489 p. 11. Jakobson, R. On Linguistic Aspects of Translation // On Translation. Ed. by R. A. Brower. – New York, 1966. – P. 232–239. 12. Scottish National Dictionary. In 10 volumes / Ed. by W. Grant. – Edinburgh, 1931–1976. 13. The Best of Robert Burns in English by William Curran // www.robertburns.org/inenglish. 14. The Complete Songs Of Robert Burns // www.robertburns.org/completesongs.shtml. 15. The Scots Thesaurus. Ed. by I. Macleod with P. Cairns, C. Macafee, R. Martin. – Aberdeen, 1990.

Рудь І.А., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ПРИНЦИПИ ВІДТВОРЕННЯ МАКРОСТРУКТУРИ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (на матеріалі англومовних законодавчих документів Європейського Союзу)

Стаття розпочинає дискурс стосовно юридичних текстів, в яких зазвичай домінує функція репрезентації інформації, а самі тексти юридичного дискурсу орієнтовані насамперед на зміст. Автор пропонує розглянути загальну стратегію перекладу таких текстів, головною метою якої є забезпечення інваріантності на рівні змісту. Стаття підтверджує думку про те, що тактики перекладу всіх мовних рівнів повинні забезпечувати повну еквівалентність інформації.

Ключові слова: юридичні тексти, офіційні документи, термінологія, юридичний переклад

Статья начинается дискурс о юридических текстах, в которых обычно доминирует функция репрезентативной системы, а тексты юридического дискурса ориентированы на содержание. Автор предлагает рассмотреть общую стратегию перевода таких текстов, главной целью которой является обеспечение инвариантности на уровне со-

держання. Стаття доказує точку зору, що тактика перекладу на всіх мовних рівнях повинна забезпечувати повну еквівалентність інформації.

Ключові слова: юридическі тексти, офіційні документи, термінологія, юридический переклад

The article starts the discourse about the law texts where the representational function is dominating, and law texts are aimed at the content. The author suggests to look through the main strategy of the translation of the texts, the main aim of which is invariant character on the level of the content. The article proves the point of view that translation tactics should guarantee the equivalence of information on all levels.

Key words: law texts, official documents, terminology, law translation

За умов глобалізації суспільства і сучасного «інформаційного буму» перед перекладознавством постає складне завдання забезпечити якісну комунікацію в потрібному змісті цього поняття: по-перше, між усіма представниками окремих мовних спільнот; по-друге, між різномовними фахівцями; по-третє, між різномовними професіоналами та непрофесіоналами. В контексті перекладу юридических текстів особливої ваги набувають аспекти «горизонтального» і «вертикального трансферу знань» [5, с. 24], тобто адекватної передачі інформації як для фахівців, так і для широкого кола адресатів.

Міжмовні розбіжності лексичного, морфологічного і синтаксичного рівнів юридических документів, а також способи відтворення термінологічного каркасу правнических текстів традиційно привертали увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних учених [див. напр., 7; 4; 6]. Однак недостатньо опрацьованою залишається проблема відтворення композиційно-жанрових особливостей юридических документів мовою перекладу в аспекті макростилістики, прагматики і теорії дискурсу. Даний факт обумовлює *актуальність* нашого дослідження.

Метою пропонованої статті є встановлення особливостей перекладу юридических текстів залежно від їх макростилістических ознак, як-то: макроструктура, тип тексту, жанр тексту, функція тексту.

Відповідно до поставленої мети *об'єктом* дослідження є елементи макроструктури в англословних юридических текстах регламентуючого характеру та їх переклад українською мовою. *Предметом* дослідження стали загальні принципи відтворення макроструктури документів юридического дискурсу в мові перекладу. До кола *завдань* статті ми відносимо насамперед визначення рамочних норм передачі макроструктури юридических текстів. Окрім того, ми спробуємо продемонструвати відхилення від рамочних норм перекладу юридических документів та з'ясувати причини таких перекладацьких невідповідностей.

Ілюстративним *матеріалом* для статті слугують оригінальні англословні тексти регламентуючого характеру, добрані на сайті законодавчих документів Європейського Союзу, а також їх офіційні переклади українською мовою. Для того, щоб звизити коло дослідницького інтересу, у статті ми обмежимося перекладацьким аналізом трьох текстових жанрів: «директива», «регламент», «рішення».

Під **макроструктурою** ми розуміємо композиційно-смыслову структуру юридического документу в широкому смислі слова. Макроструктура будь-якого тексту, зокрема юридического, становить єдність зовнішньої та внутрішньої текстової будови (термін Е.Різел)

[цит. за 8, р. 5]. Вона містить, з одного боку, елементи зовнішнього оформлення тексту, такі, як заголовок, пункти, підпункти, частини, послідовність абзаців, кегль, шрифт, розташування тексту на сторінці *Layout*. З іншого боку, смислова структура є способом подання інформації в межах документу, наприклад, інтродуктивна частина, основний масив тексту, фінальна частина.

Так, М.П.Брандес називає три компоненти макроструктури тексту, релевантні для його перекладу: архітектоніко-мовленнєва форма (монолог, діалог, полілог), композиційні ланцюги горизонтальної структури тексту (введення, експлікація теми, резюме), композиційно-мовленнєву форму документу (повідомлення, опис, міркування) [2, с. 11].

Тип тексту визначає загальну стратегію його перекладу, а жанр тексту впливає на застосування тактик перекладу на лексичному, морфологічному, синтаксичному, стилістичному і макроструктурному рівнях. Якщо застосувати класифікацію К.Райс до сукупності юридичних документів, отримаємо таку схему:

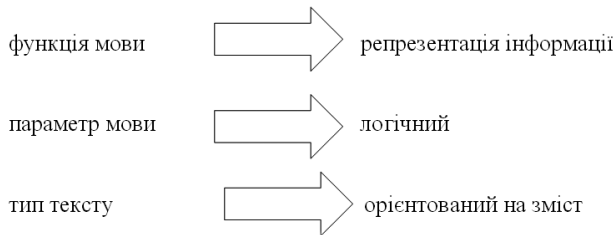

Рис. 1. *Юридичний текст у класифікації К.Райс*

Як видно зі схеми, в юридичних текстах домінує функція репрезентації інформації, а самі тексти юридичного дискурсу орієнтовані насамперед на зміст. Отже, загальною стратегією перекладу таких текстів є забезпечення інваріантності на рівні змісту. Відповідно, тактики перекладу всіх мовних рівнів повинні забезпечувати повну еквівалентність інформації.

Неодмінною умовою адекватного перекладу фахових текстів є також неухильне дотримання їх конвенціоналізованої форми (жанру), що особливо актуально для юридичних документів. Під поняттям «жанр» ми маємо на увазі слідом за М.П.Брандес «функціональну конструкцію предметного змісту», свого роду модель, яка може втілюватись у деякій сукупності конкретних текстів [2, с. 10]. На думку дослідниці, категорії жанру і стилю є двома проявами комунікативного змісту тексту: цільового та оцінного відповідно. Отже, жанр як смислова одиниця визначає функціональну спрямованість сприйняття тексту адресатом і відіграє вирішальну роль у виборі способів передачі змісту документу.

Невірне відтворення як стильових, так і жанрових компонентів макроструктури юридичного тексту може призвести до спотворення змісту документу і адміністративно-правових наслідків. Недотримання у перекладі конвенціоналізованої макроструктури юридичного і, зрештою, будь-якого фахового тексту є також типовою перекладацькою помилкою, яку можна віднести до недостатньої прагматичної компетенції перекладача.

Розглянемо особливості відтворення зовнішнього та внутрішнього аспекту макроструктури юридичних текстів на прикладі директив, регламентів і рішень Європейського Союзу. Одразу необхідно наголосити, що всі три згадані жанри юридичних текстів належать до документів з регулятивною функцією і мають експліцитно визначеного відправника тексту й коло адресатів: держави-члени Європейського Союзу.

Дані тексти мають схожу зовнішню макроструктуру, яка складається із заголовка і декількох підзаголовків, чітко розділених і пронумерованих абзаців, частин різного ступеня ієрархізації, таких як глава, назва глави, стаття з назвою і номером, а також окремі пронумеровані пункти і підпункти статей. Всі зовнішні елементи ідентично відтворюються в тексті перекладу, включаючи збереження шрифту і кеглю основного тексту, заголовків, підзаголовків, пунктів, підпунктів, виносок.

Оскільки офіційний переклад документів публікується у друкованому органі «Офіційний вісник Європейського Союзу», зберігається також схема розташування окремих елементів на сторінці, включаючи береги, шпальти і відстань між окремими абзацами та пунктами.

Таким чином, можемо констатувати, що відтворення зовнішніх елементів макроструктури директив, рішень і регламентів у тексті перекладу повністю збігається з текстом оригіналу. Внутрішня композиційно-смілова макроструктура згаданих юридичних текстів також складається з однакової кількості змістових компонентів.

До них належать: преамбула (інтродуктивна частина), основний масив тексту (інформативна частина), закінчення (фінальна частина) [5, с. 35-44]. Даний розподіл повністю зберігається у перекладі юридичного документу, однак приблизна довжина змістових компонентів оригіналу варіюється в залежності від жанру тексту. Так, в інтродуктивній частині всіх згаданих жанрів документів називається відправник (автор), робляться посилення на інші законодавчі органи та інстанції, а також у пронумерованих пунктах у логічній послідовності наводиться підґрунтя для винесення певного рішення, регламентування дій/вчинків або директивних настанов.

Отже, проаналізувавши макростилістичні ознаки та особливості відтворення макроструктури англійських юридичних документів українською мовою, ми можемо зробити такі висновки:

Нормативною основою адекватного перекладу будь-яких юридичних текстів є забезпечення інваріантності форми і змісту та пріоритетне відтворення референційних значень мовних одиниць мовою перекладу.

Відхилення від рамочних норм перекладу юридичних текстів, які передбачають інваріантність форми і змісту обох документів, викликані такими причинами:

- а) розбіжності у загальних нормах писемного юридичного дискурсу в країнах мови оригіналу та мови перекладу;
- б) необхідність застосування перекладацьких трансформацій через наявність міжмовних розбіжностей морфосинтаксичного характеру;
- в) помилки перекладача, які пов'язані з недостатністю його фонових знань про предмет перекладу.

Перспективою подальших перекладознавчих досліджень юридичного дискурсу можуть слугувати особливості відтворення темпорального, модального і персонального поля юридичних документів мовою перекладу.

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). – М.: Междунар.отношения, 1975. – 239 с. 2. Брандес М.П., Провоторов В.И. Предпереводческий анализ текста – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – 222 с. 3. Демешко П.В. Герменевтичні аспекти перекладу німецьких філософських текстів ХХ століття: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Київск. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – Київ, 2009. – 20 с. 4. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства. Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 512 с. 5. Наумова Н.Г. Англомовний комерційний контракт: лінгвопрагматичний та лінгвокогнітивний аспекти: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Запорізьк. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2005. – 200 с. 6. Райс К. Классификация текстов и методы перевода // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М., 1978. – С. 202-228. 7. Черноватий Л.М., Карабан В.І, Іванко Ю.Л., Ліпко І.П. Переклад англомовної юридичної літератури – Вінниця: Нова книга, 2006. 8. Rosengren I. Style as Choice and Deviation // Style. – №6. – 1972. – р. 3-18.

Седлерова А.І., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

РОМАН Д. ДІДРО «ЧЕРНИЦЯ» В ПЕРЕКЛАДІ ВАЛЕР'ЯНА ПІДМОГИЛЬНОГО

У статті аналізуються жанрово-композиційні та мовно-стилістичні особливості французького роману «Черниця» Д. Дідро та їхній переклад українською мовою. Здійснюється порівняння перекладу В. Підмогильного з перекладом І. Ковтунова.

Ключові слова: художній переклад, антирелігійний роман, просвітництво.

В статье анализируются жанрово-композиционные и языково-стилистические особенности французского романа «Монахиня» Д. Дидро и их перевод на украинский язык. Осуществляется сравнение перевода В. Подмогильного с переводом И. Ковтунова.

Ключевые слова: художественный перевод, антирелигиозный роман, просветительство.

In this article we analyse genre, compositional, language and stylistic characteristics of French novel «The Nun» of D. Diderot and their translation into Ukrainian language. We compare the translation of V. Pidmohylnyi and the translation of I. Kovtunov.

Key words: literary translation, antireligious novel, enlightenment.

Ім'я Дені Дідро є одним із визначальних для епохи Просвітництва. Його спадщина надзвичайно різноманітна: філософські роздуми, художня проза, критичні мистецтвознавчі есе, драматичні твори. Роман Д. Дідро «Черниця» за часом написання є другим художнім твором у доробку письменника. Написав цей роман Д. Дідро у 1760 році, але